

FINLAND JUST NU

Av CALEB J. ANDERSON

Den som inte besökt Finland sedan den korta fredsperioden 1940–41 överraskas av hur få yttre spår kriget satt på landet. Av bombskador märks inte mycket. Men man behöver inte vara länge i Helsingfors förrän man märker de djupa spår som de fyra krigsåren satt hos det finska folket.

Överallt märker man armodet, den grå, gapande fattigdomen. Efter förra veckans snöfall befann sig Helsingfors gator i miserabelt skick; arbetskraft finns nog att hålla dem trafikabla, men den lediga arbetskraften har inte skor som lämpar sig för snöskottningsarbete. Skobristen är så stor att de 200,000 par arméskor som för närvarande repareras på verkstäderna i Tammerfors för att utdelas till civilt bruk inte lär förslå långt. Det är inte heller ovanligt, att de hemförlövade soldaterna ännu går omkring i sina slitna uniformer på grund av att de saknar civila kläder. Över huvud råder det brist på allting. Tågen är försenade av brist på ved; endast 40,000 hästar är sysselsatta i skogs-körslor, medan man skulle behöva 90,000. Bilarna står på grund av brist på reservdelar. Vill man köpa en glödlampa, måste man ha med sig en använd lampa till affären, vill man köpa en liter konjak, måste man ha med sig tombutelj till alkoholbutiken, vill man köpa en silversak, måste man ha motsvarande kvantitet silverskrot med sig i utbyte. Undervisningen vid universitetet kan komma att inställas vid vissa fakulteter då man söker läroböcker. För närvarande pågår bland Helsingfors' läkare en insamling av kursböcker till medicine studerande. De enda ställen där det inte tycks saknas något är på lyxrestaurangerna. Bara man har pengar kan man där få nästan vad man vill. Helt öppet sitter man och svarta-börs-äter bifstek, revbensspjäll, köttbullar, skinka med ägg, omelett och blinier vid nästan varje bord, och en svensk förvänar sig storligen över den dåliga kontroll myndigheterna har över svarta börsen. Men dyrt är det. Lunch med snaps, pilsner och kaffe går på 400 mark, och man kan förstå att inte var och en har råd att äta där. En arbetare tjänar mellan 18–30 mark i timmen; en polisman i Helsingfors med officersexamen knappa 5000 mark i månaden inklusive dyrtids- och dyrtidstillägg. Överhuvud torde det vara omöjligt för löntagare att besöka dessa restauranger. De finska officerarna och statstjänstemännen har alltid haft låga löner och skattetrycket drabbar dessutom dessa grupper synnerligen hårt. Men de som har pengar — och det finns personer i Finland som har mycket pengar — missunnar sig inte

detta livets goda. Förmögenhetsöverlåtelseskatten, varom proposition just avgivits till riksdagen, gör naturligtvis sitt till att de förmögna inte spar på sina pengar.

Vid sidan av skadeståndet till Sovjet har staten stora utgifter för de 400,000 evakuerade karelna och de 10,000 svensktalande från Porkkalaområdet, som alla måste beredas en ny existens inom det mindre Finland. De evakuerade ska visserligen enligt det till riksdagen samtidigt med förslaget om ersättningslag endast erhålla full gottgörelse för förlust av förmögenheter upp till 500,000 mark och därefter enligt en degressiv skala som från 40 miljoner mark sjunker till 10 proc.; dock för enskilda personer högst 3 miljoner mark. Då ersättningarnas totalsumma uppskattas till omkring 23 miljarder och förmögenhetsöverlåtelseskatten inte kommer att inbringa mer än omkring 16 miljarder mark, uppstår en brist på 7 miljarder mark, som man ännu inte vet hur man ska klara. Ersättningar till betydande belopp måste också utgå till personer i Nordfinland, som under det tyska återtagat fått sin egendom förstörd av de tyska mordbrännarna. Den finska regeringen brottas alltså med jättelika finansiella problem.

Tras allt ser man inte mörkt på framtiden i Finland. Vapenstilleståndet kändes utan tvivel som en stor lättnad för huvudparten av det finska folket. Kriget tog en stor tribut, och även om man överallt är medveten om att den närmaste framtiden kommer att bli besvärlig i mer än ett avseende, inser man dock, med vissa undantag, att man måste acceptera att man förlorat kriget och göra det bästa möjliga av de nya förhållandena. Inom finska regeringskretsar anser man också, att samarbetet med Sovjet hittills utvecklat sig bra, och medlemmar av den allierade kontrollkommissionen, både ryska och engelska, sade sig också vara ganska nöjda med utvecklingen.

Ryssarna uppträder också mycket korrekt, och det närgångna intresse, som helsingforsarna i början lär ha betraktat dem med är alldeles försvunnet. De ryska soldaterna syns förresten inte så mycket ute på stan; de håller sig i sina förläggningar och i motsats till tyskarna går de aldrig på Helsingfors restauranger. Ibland uppenbarar de sig väl i butikerna för att köpa en resväska eller en billig klocka, men några större affärer är det aldrig tal om. Det finns ju förresten inte mycket att köpa.

Röda arméns sångkör gjorde, som redan ofta omvittnats, bästa möjliga propaganda för Sovjet under sitt Finlandsbesök, och den kulturdelegation med VOKS:s generaldirektör, professor Kemenev, i spetsen, som just nu gästtar Helsingfors har imponerat inte så lite på finnarna. Delegationen har också utvecklat en flit som bara den borde i bonora. Samfundet Finland-Sovjet har stått som arrangör för delegatens omfattande föreläsningsverksamhet, och de finska vetenskapsmännen, författarna och konstnärerna har suttit på föredrag fyra, fem timmar om dagen under den tid delegationen vistats i Helsingfors för att få en inblick i sovjetrysk vetenskap, konst, litteratur och teater. Särskilt har den berömda regissören Pudovkins föreläsningar om film och författaren Leonid Leonovs om litteratur gjort ett starkt intryck; men överhuvud har nog de finska intellektuella blivit lite förvånade över att den ryska kulturen i mångt och mycket inte är så olika deras egen. Den karikatyr- och plakattställning, som nu visas i Helsingfors konsthall med Pravdas bekanta trio Kukriniki som trumfiess, rörer också livlig uppmärksamhet och vid det tillfälle jag besökte Konsthallen var det kö framför de elaka bilderna av Hitler och hans kumpaner. Och nu går helsingforsarna omkring i spänd väntan på den världsberömda ryska baletten!

Kommer utvecklingen att fortgå som den börjat, bör således förhållandet mellan Sovjet och Finland snart bli som det bör vara mellan grannstater. Den stora massan av Finlands befolkning önskar säkerligen inte någonting hellre än att få leva i vänskapliga relationer med ryssarna. I och med vapenstilleståndet började, som en finck överste uttryckte sig, "en ny dag, som strök ett streck över det gamla och som måste användas på bästa sätt". Kommer bara de finska nazisterna att hålla sig lugna, behöver utvecklingen i Finland säkert inte heller oroa. Men de finska nazisterna utgör dock alljämt en fara för att relationerna mellan Sovjet och Finland kan komma att försämrats. Hittills har de visserligen med få undantag inte kvicknat till från det dräpplag vapenstilleståndsavtalet blev för dem. Men den tyska propagandan arbetar fortfarande, och på hemliga vägar söker den förgifta stämningen mellan de båda folken. Det är inte bara förre polischefen Anthoni som den finska polisen förgäves letar efter; stora delar av den finska befolkningen dolda på olika platser i landet och en

större bank utpekats som finanssär för de illegala f. d. vapenbröderna. I vart fall är det säkert att skumma rykten, som härstammar från tyskinspirerat håll smyger omkring; än berättar man om ryska skräckscener från Karelen och Estland, än om sådana följigheter som att den allierade kontrollkommissionen tvingat finska staten att inköpa 10,000 klockor till de ryska soldaterna. Trots Teheran- och Krimkonferenserna omhuldar för övrigt inte bara nazisterna Göbbels käraste propagandas, att en snar brytning uppstår mellan Sovjet och England och Amerika. Det är utan tvivel också Tanner & Co:s önskedröm och politiska arbetshypotes. Inte ens Fagerholm lär förresten vara riktigt klar på den punkten, och att han i socialdemokratiska oppositionskretsar numera gäller för tannerian har delvis sin orsak däri.

Den förvirring, som uppstod bland de finska nazisterna vid vapenstilleståndet och som gjorde att några av de för ett år sedan mest storkaxiga flydde Hals över huvud till Sverige, har såkunda i viss mån ersatts med en stilla väntan på en plötslig förändring av det allmänpolitiska läget i världen. På nazistiskt håll bidrar man, hur underligt det än kan låta, helt enkelt sin tid. Och även om man inte handlar lika därektigt som en greve, som strax efter vapenstilleståndet ertappades med att gräva ner vapen och ammunition i sin gård i Helsingfors för att ha till hands vid en kommande uppgörelse med Sovjet, försiggår det någonting bland de finska nazisterna, som det visserligen inte är så lätt att upptäcka. Sedan nazistorganisationerna upplösts, fortsätter deras medlemmar efter högt föredöme från tiden efter första världskriget att arbeta för sina strävanden inom klubbar och slutna sällskap, idrotts- och gymnastikföreningar o. dyl. Jag har till och med hört en ämbetsman i ett ministerium berätta en variation av den gamla tyska myten om världskriget och påstå att finnarna aldrig var besegrade militärt, utan att förrädare slöt vapenstilleståndet för att landet saknade salt!

Givetvis kommer nazisterna aldrig att få sina drömmar uppfyllda, och man kan naturligtvis därför bagatellisera deras verksamhet, men i det allvarliga läge som Finland befinner sig kan de göra nationen en stor tjänst genom den irritation som deras sabotage mot ett gott grannförhållande kan skapa hos ryssarna. Det vore därför utan tvivel lyckligast för Finlands framtid om finnarna själva höll ett vaknare öga på alla som vill ett större del relativt goda förhållande som för närvarande råder mellan Sovjet och Finland.